

ՆՎԻՐՎՈՒՄ Է ՄԱՇՏՈՅՅԱՆ ԳՐԵՐԻ ՄՐԱՐՄԱՆ 1600-ԱՄՅԱԿԻՆ

ՆԱԿՈՒՐ ԲՅՈՍԵՅԱՆ

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու

ՆԱԿՈՒՐ ՆԱՅԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐԸ՝ ԳՐՈՅ ԳՅՈՒՏԻ ԵՎ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՅ ՄԱՍԻՆ

Այրն այն հոնուր և խոհական,
Ծառօք գրեանց կենսունակական,
Այլ և դառից արարաբնական,
Տէրաշնորհ գերընտրական,
Բարուն Յակոբ այր վեհաբան,
Որոյ հոշակն է ազգն համայն¹:

Այսպես է գնահատում Հակոբ Նալյան Պատրիարքին (1706-1764 թթ.) նրա անանում ժամանակակիցը: Տողեր, որոնցից լուրաքանչյուրի մեջ ցոլանում է մեծանուն եկեղեցական-նի, բազմաշխատ մատենագրի արժեքն ու արժանիքը: Նա մեկն էր ԺԸ դարի այն եկեղեցական գործիչներից, ովքեր քաջ գիտակցում էին գիտության, գրականության, մշակույթի կարևոր դերը հայոց ազգային նկարագրի, հասարակության բարոյական սկզբունքների պահպանման մեջ: Մխիթար Սեբաստացու, Գրիգոր Ծիրվանցու, Հովհաննես Բաղիշեցու և այլոց հետ մա ջանք չէր խնայում ազգային-եկեղեցական արժեքները, դարերի ընթացքում Եկեղեցու ամբարած հոգևոր, վարդապետական հարուստ փորձառությունն ի սպաս դնել ազգային ուժերի համախմբումին, «հայոց ընդհանուր վերանորոգության շարժմանը»²:

Այս նպատակին են հետամուտ նրա բազմաթվանդակ ու բազմաբնույթ երկերը (սուրբգրային մեկնություններ, լուծմունքներ, աստվածաբանական, փիլիսոփայական աշխատություններ, քարոզներ, բանաստեղծություններ և այլն): Նրա թողած ծովածավալ ժառանգության մեջ ուրույն տեղ են զբաղեցնում քարոզները: Հասցեագրված լինելով հասարակության լայն խավերին՝ քարոզներն առավել անթաքույց կերպով են արտահայտում ազգային վերանորոգության գաղափարները:

Աստվածաշնչից, ազգային և ընդհանուր Եկեղեցու պատմությունից բերված օրինակներով Նալյան Պատրիարքը փորձում է բորբոքել ունկնդրի ազգային պատվախնդրությունը, հոգևոր, եկեղեցական արժեքների պանծացումով բարձրացնել նրա բարոյական ինքնագիտակցությունը: Այս ոգով և տրամադրությամբ են շարադրված նրա նշանավոր «Կիրակեից» քարոզները, որոնց թիվն անցնում է հարյուրից: Աստվածաշունչն ու աստվածաբանական մրբին տեսությունները դրանց մեջ հաճախ ներհյուսվում են ազգային պատմու-

¹ ՄՄ, ձև. 1016, թ. 320ա, հղումն ըստ՝ Շուշանիկ Նազարյան, Ողբի և սթափման բանաստեղծություն, XVIII դ., Եր., 1992, էջ 51:

² Շ. Նազարյան, նշվ. աշխ., էջ 13:

³ Կորիւն, Վարդ Մաշտոցի, աշխատ. Մանուկ Արեղյանի, Եր., 1981, էջ 100: